

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Tit. XVI. De Adulteriis Et Stupro.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

IN TIT. XVI. DE ADULTERIIS ET STUPRO.

Canif. in Summa lib. III. tit. 18.

SUMMARI A.

1. Adulterii enormitas.
2. Minus graviter peccans stuprum committentes.
3. Fornicatio quid & quadruplex.
4. Adulterium quid. & quando committatur.
5. Poena adulterorum ex utroque iure.
6. Stuprum quid, eiusque poena.
7. Item incestus.
8. Sacrilegium.
9. Concubinatus.

Hut usque de vitiiis, quæ vitam proximi lædunt: nunc de illis agitur, quibus læditur pudicitia, inter quæ vel præcipuum est adulterium seu cori alieni violatio, *can. Lex illa §. cum ergo vers. adulterium xxxvi. quest. 1. l. Inter §. 1. D. Ad L. lul. de adult. Vitium tam enorme, ut quidvis potius pati, imò mortem subire potius oporteat, quam illud committere, c. Sacri sup. De his quæ vi metusve causa, Aristot. lib. 3. Ethic. cap. 1. vitium, inquam, tam enorme, ut mulier, ne spiritus seu suppositus partus alienam mariti accipiat hæreditatem, necessariò cogatur, propter præceptum restitutionis ad salutem necessarium, cap. Peccatum De reg. iur. lib. 6. illud detegere, quoties id facere potest sine periculo vitæ & famæ, cap. Officii & ibi D. inf. De poenit. & remiss. id quod & Didac. Covarr. explicat in d. cap. Peccatum 1. p. Relict. num. 4. & seqq. Denique tam enorme vitium, ut ob solam illius suspensionem, si x. g. intempestivè gerat uterum, si oscula, colloquia, & usque miscet impudicos, *can. Nec aliqua xxxvii. quibst. 1. maritus accusare possit uxorem, cap. Maritus 4. hoc tit. & si, quod lege Juliâ patri licitum est, ut scilicet quemcumque filiam adulterum, l. Patri 20 l. Nec in ea 2. cum l. seq. D. Ad L. lul. de adult. marito autem, ut viliozem dumtaxat, l. Marito quoque 2. 4. D. eod. si, inquam, calore & impetu sæviens uxorem & adulterum in turpitudine deprehensos occidat, quamvis in foro animæ mortaliter peccet, *can. Poenitentiam avertens, can. Inter hac, can. Admonere xxxiii. quest. 2. in foro tamen exteriori, ad instar aliorum, qui vel occidunt, vel Clericos percutiunt, non excommunicantur, cap. Si verò alicuius 2. in verbis, nec illo compellendus est ad sedem Apostolicam venire, quæ in Clericum cum uxore, matre, sorore, vel filia propria stupriter inventum manus injecerit violentas, inf.***

De sent. excommunic. Neque enim id tam lapsu & æmonis fecisse intelligitur, quam justo dolore, quem difficulter homines possunt temperare, l. Gracchus l. Si adulterii cū incestu §. Imperatores Cod. eod.

Peccant tamen minus graviter, qui stuprum, & ejus altera pars Rubr. facit mentionem, cum virgine vel vidua, quæ honestè vivit, committunt, quia saltem nec fidem matrimonii violant, nec torum alienum Sed quoniam sacris Canonibus nihil magis cordi est, quam

Concubitus prohibere vagos, dare juramentis.

altiori petito principio, ut illud detectum magis evitetur, à vitio carnis in genere ad species descendemus.

Genus igitur ipsum vocatur Fornicatio, quæ vox in universum designat quemvis concubitus seu actum Veneris illicitum, *can. Pudor §. qui ergo xxxi. quest. 2.* Dividitur autem in fornicationem simplicem, & eam, quæ passim dicitur non simplex, seu qualificata. Simplex ea est, seu illud mortiferum delictum, quod solutus cum soluta utrimque consentientes committunt, non solum à vinculo matrimonii, cognationis & affinitatis, sed etiam voti ac Religionis. Huic vitio nec lex civilis nec etiam Canones aliam poenam ponunt, quam ut ingemiscant. Non simplex verò seu qualificata fornicatio est actus ille illicitus, qui committitur inter non solum & solutam, vel etiam solum & solutam, sed vel interveniente violentiâ, vel continuato tempore. Quæ sanè membra alternativa satis indicant, quòd iterum qualificatæ fornicationis diversæ sint species, adulterium, stuprum, incestus, sacrilegium, item raptus & concubinatus: ut interim non nominemus libidinem eorum, qui naturæ veluti bellum inferunt, ipsiusque ordinem turbant, de quibus & earum poenis obiter & ex ordine aliquid.

Adulterium est concubitus illicitus, quo violatur torus proximi, *d. §. cum ergo & d. l. Inter §. 1. D. hoc tit.* Nec solum committitur, si conjugata impudicè seipsam det alteri, sed etiam si maritus cum alia fæmina rem habeat, sive interim illa sit materfamil. id quod lex civilis requirit, *l. Eugitivus D. De verb. signif. sive soluta quæcumque, quod jure Canonum sufficit, can. Nemo xxxi. quest. 4.*

T r r

O m a i.

Omnibus enim istis modis fides sacramenti utrimque præmissa violatur. Et proinde si uterque huic vitio sese dederit, locus erit axiomatici, ut ait Pontif. quod paria delicta mutuam compensatione tollantur, *c. penult. & ult. hoc tit.*

5. Cæterum si vitio unius dumtaxat jus thalami sit contaminatum, lege civili per sententiam Judicis ultimum supplicium adultero irrogatur tamquam homini noxio, ac publicæ tranquillitatis perturbatori, *l. Quamvis D. Ad L. lul. de adult.* At verò jure Pontificio, quod minus semper, ut ait Pont. procedit, si Clericus sit adulter notam infamiae incurrit, atque officio destitutus in Monasterium detruditur, ut per omnem vitam patrati sceleris consuetudine ducatur, *can. Si quis Clericus 81. distincta.* quamquam, cum regulariter unus testis sit nullus, ex sola mulieris confessione Clericus dampnari non debeat, *c. Significasti hoc tit.* ubi sub finem additur, quod si super adulterio diffamatus sit, canonica purgatio ad minimum cum quinta manu ei indici debeat, alioquin si in ea deficiat, seu si se purgare non poterit, ab officio suspendendum. Quod si laicus sit, qui vitium hoc commisit, excommunicabitur à Judice Ecclesiastico, *cap. Intelleximus 6. hoc tit.* deinde contra conjugem, sive maritum sive faminam, qui deliquit, alter conjux innocens, si culpam condonare non velit, agere potest ad separationem tori; nisi vel in eodem luto hæreat, sicuti dictam est, *d. c. penult. & ult. hoc tit.* vel conscius adulterii uxorem detineat à consuetudine non desistentem, tamquam si eo casu criminis fiat particeps, ut ait textus in *c. Si vir sciens 3. hoc tit.* Sed dum ad hanc divortii pœnam agit innocens, nomen suum pro pœna talionis inscribere non debet; sicuti debet, quando coram Judice laico agit ad pœnam merè criminalem, eò quod hæc actio separationis, quamvis sit super crimine, criminalis tamen non sit, sed quasi mixta inter criminalem & civilem, ut ait text. in *c. Tua fraternitati sup. De procurat.*

6. Stuprum verò quamquam interdum tam latè sese extendat, atque fornicatio, *can. Nemo & ibi Glos xxxii. quest. 4.* dum tamen constituit peculiarem speciem (ad quam reducitur illicitus ille concubitus, quo vel vidua decipitur, vel alia famina in cælibatu honestè vivens) propriè nihil aliud est, quàm actus iste vitiosus, quo virgo corumpitur, rupto nimirum virginittatis sigillo, *c. Pervenit ad nos, quod Felix quamdam virginem stupro decipit hoc tit.* ubi simul pœnam hujus delicti ex-

primit. Et Glos. quidem ad *V. Plectendus*, pœnam civilem esse probat relegationem, aut etiam, si vis illata sit, mortem, *per §. sin autem Instituit. De publ. judic. text.* verò pœnam Canoniam hanc asserit, quod stuprator, si modò corrupta ejusque parentes velint, *c. 1. hoc tit.* teneatur illam uxorem ducere, ac dotem assignare, aut, si id nolit, quod eo casu corporaliter sit castigandus, ac deinde excommunicatus in Monasterium detrudendus, *c. 2. hoc tit.* Qui si forte alleget & probet, quod corrupta quasi ultro accesserit, respectu tamen familiarum & parentum, quibus injuriam intulit, si non ad pœnam prædictam, saltem tenetur ad damnum resarciendum, uti docet Navarr. in *Enchiridio cap. 16. num. 16.*

Incestus est vitium carnis, quod committitur inter consanguineos vel affines, *d. can. Lex illa & incestus xxxvi. quest. 1. l. Si adulterum cum incesto 38. D. Ad L. Corn. de adult.* qui si tales sint, ut jus positivum tantummodò nuptias ipsorum impediatur, simpliciter & sine addito vocatur incestus: si verò tales sint, ut jus naturæ sit impedimento, vocatur incestus nefarius, *c. Cum secundum De hered. lib. 6.* Cujus vitii eadem ferè pœna est, quæ adulterii, uti docet Covarr. ad *4. Decretal. p. 2. §. 8.*

Et quamquam vulgò incestus habeatur, si quis cum Moniali aut virgine Deo dicata rem habeat, propriè tamen & distinctionis gratià scelus illud sacrilegium dicitur: quod qui regere voluit per figuram matrimonii, statim excommunicatur, ut tamquam putrida Reipubl. membra devitentur, juxta *Clem. unic. sub tit. De consang. & affinit. Porro raptus quid sit tit. sequenti dicitur; & de pœna criminis non nominandi agit Pont. in *c. Clerici sup. De excessib. Pralat.* Videatur etiam Navarr. in *Enchiridio c. 27.**

Denique concubinatus est illa species fornicationis, quâ quis fædâ consuetudine & quasi contubernio conjugali, citra prævias nuptias, solutam faminam sibi associat; quod vitium quâ ratione puniatur explicat textus in *can. Prater 32. dist. Concil. Trid. Sess. 24. de reform. matrim. cap. 8.* & textus in *cap. Vestra 7. sup. De cohabitatis. Cleric. & mulier* ubi distinctio adhibetur inter crimen occultum & publicum, id est, vel per sententiam, vel confessionem in judicio detectum, aut certæ rei evidentiam tam notum, ut nullâ tergiversatione celari possit.

IN TIT.